

Výklad přechodných ustanovení k novele § 166 školského zákona

Dnem 1. ledna 2012 nabyl účinnosti zákon č. 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. V § 166 se pro školy a školská zařízení zřizované MŠMT, krajem, obcí a svazkem obcí zavádí pravidlo jmenování ředitelů do pracovního poměru na dobu určitou 6 let („funkční období“). Umožňuje se automatické prodloužení „funkčního období“ o dalších 6 let, nedojde-li v zákonem stanovené lhůtě k vyhlášení konkursu. Konkurs zřizovatel vyhláší na základě vlastního uvážení nebo na návrh školské rady nebo Česká školní inspekce.

Účelem přechodného ustanovení čl. II bodu 5 zákona č. 472/2011 Sb. je převést dosavadní ředitele veřejných škol a školských zařízení do nového režimu „funkčních období“ ve smyslu § 166. Takový byl původní záměr MŠMT. Podle přechodných ustanovení měla dosavadní ředitelům končit funkční období k jednotně stanoveným datům a v případě nevyhlášení konkursu zřizovatelem by se funkční období ředitele prodloužilo o 6 let.

Různé výklady novely

V praxi se objevila tvrzení, že se na dosavadní ředitele nevztahuje § 166 odst. 3 a že k datům uvedeným v přechodném ustanovení má dojít ke skončení funkcí všech dosavadních ředitelů a zřizovatelé musejí na všechna místa ředitelů vyhlásit konkursy.

Ve verzi návrhu novely dle stanovisek komisí LRV se nahradil pojem „funkční období“ pojmem pracovního poměru na dobu určitou a zastřela se souvislost mezi § 166 a přechodnými ustanoveními. Účelem této terminologické úpravy však nebylo stanovit pro dosavadní ředitele a pro zřizovatele přísnější pravidla a vyloučit je z působnosti § 166. Naopak pracovní komise LRV zdůrazňovaly **zásadu právní jistoty a požadovaly co nejmírnější zásahy do postavení dosavadních ředitelů**. S tímto postojem se neslučuje názor, že zřizovatelé musejí na všechna místa ředitelů vyhlásit konkursy.

Také Poslanecká sněmovna považovala návrh novely ve znění, které schválila, za jasný a pokládala za samozřejmé, že se novelizovaný § 166 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb. použije i na dosavadní ředitele v režimu přechodných ustanovení, jak dokládají stenozáznamy ze schůze, na které byl 20. prosince 2011 projednán návrh novely vrácený Senátem.

Skutečný význam přechodného ustanovení čl. II bodu 5 zákona č. 472/2011 Sb.

K výkladu právních předpisů se zásadně používá kombinace výkladových metod a nelze se omezit na strohý gramatický výklad. Většího významu nabývá výklad pomocí účelu zákona, argumentace vývojem právní úpravy, požadavek ústavní konformity výkladu, tedy musí být volen výklad, který šetří ústavně zaručená práva, a požadavek souladu s obecnými právními zásadami.

Tomu odpovídá výklad přechodných ustanovení, který ponechává vyhlášení konkursu na místo dosavadního ředitele na zřizovateli, resp. omezuje zřizovatele pouze návrhem ČŠI a školské rady, a je v souladu:

- s účelem přechodných ustanovení, jímž od prvních fází legislativního procesu je stanovit, **k jakému datu budou dosavadní ředitelé převedeni pod působnost § 166 odst. 3**. K tomuto datu se tedy mají vztahovat postupy upravené v novelizovaném § 166 odst. 3, **včetně automatického prodloužení pracovního poměru o dalších 6 let, nedojde-li k vyhlášení konkursu**. Tento účel se

během legislativního procesu nezměnil. Není dán věcný důvod, proč by měl zákon nutit zřizovatele k plošným konkursům na všechny ředitele jím zřizovaných škol a školských zařízení.

- **s ústavně zaručenou ochranou územní samosprávy.** Nezasahuje totiž nepřiměřeným způsobem do výkonu samostatné působnosti krajů a obcí.
- **se zásadou smluvní svobody a dispozitivnosti soukromého práva.** Ponechává totiž na zřizovateli jakožto subjektu, který ředitele jmenoval, rozhodnutí o tom, zda ředitel setrvá ve funkci. **Zákon zřizovateli nevnucuje striktní postup v pracovněprávních věcech, nenutí ho vyhlášovat konkursy** ani mu naopak nebrání vyhlásit konkurs na místa všech jím jmenovaných ředitelů.
- **se zásadou hospodárnosti veřejné správy.** Konkursní řízení na ředitele veřejných škol zatěžuje veřejné rozpočty. Nebudou-li zřizovatelé nuceni k vyhlásování zbytečných konkursů, předejde se plýtvání veřejnými prostředky.

Další postup zřizovatelů

Ustanovení § 166 odst. 3 zákona č. 561/2004 Sb., ve znění zákona č. 472/2011 Sb., se na dosavadní ředitele použije s ohledem na účel právní úpravy a výše uvedené argumenty analogicky.

Bude záležet na zřizovateli, zda vyhlásí v termínu podle § 166 odst. 3 konkurs. Vyhlásí-li konkurs, přestává dosavadní ředitel vykonávat práci na vedoucím pracovním místě ředitele ke dni stanovenému v čl. II bodu 5.

Nedojde-li k vyhlášení konkursu, pokračuje dosavadní ředitel ve funkci a jeho pracovní poměr se mění na pracovní poměr na dobu určitou 6 let (po uplynutí těchto 6 let se postupuje opět podle § 166 odst. 3).

Tyto závěry také podpořila svým stanoviskem ze dne 6. ledna 2012 Sekce Legislativní rady vlády Úřadu vlády České republiky.

MŠMT dále doporučuje zřizovatelům, aby dosavadním ředitelům, kteří budou zůstat na vedoucím pracovním místě ředitele po dalších 6 let, vydali o této skutečnosti potvrzení s náležitostmi jmenovacího dekretu.

Pozměňovacími návrhy poslanců byly zkráceny lhůty pro skončení „funkčních období“ dosavadních ředitelů, a to **v první vlně již na 31. července 2012.** Pokud bude zřizovatel chtít využít práva vyhlásit konkurs ve smyslu § 166 odst. 3, musí tak v první vlně učinit **v období od 1. února do 30. dubna 2012.** ČŠI nebo školská rada mohou zřizovateli navrhnout vyhlášení konkursu do **31. ledna 2012.** Navrhne-li ČŠI nebo školská rada v této lhůtě zřizovateli konkurs, musí jej zřizovatel do 30. dubna 2012 vyhlásit.

Ing. Ladislav Němec

I. náměstek ministra školství, mládeže a tělovýchovy